

College van Toetsing en Examens
t.a.v. Jan van Miert
j.vanmiert@cvte.nl

betreft: Verzoek tot handhaving atlas op het centraal examen
datum: 27 september 2018
ons kenmerk: 20180927011

Geachte heer Van Miert,

Op 27 augustus maakte het College voor Toetsing en Examens (CvTE) bekend dat de atlas verdwijnt op het centraal eindexamen aardrijkskunde. Het Koninklijk Nederlands Aardrijkskundig Genootschap (KNAG) betreurt dit ten zeerste en vraagt het CvTE dit besluit te herzien en de atlas ook na 2019 voor havo en na 2020 voor vwo toe te staan als hulpmiddel bij het centraal examen.

Over het onderwijskundig belang van kaartvaardigheden op het centraal examen bestaat geen twijfel, dat stellen zowel het KNAG als CvTE. Zo stelt het CvTE dat de atlas essentieel blijft voor het onderwijs in alle leerjaren. Het CvTE stelt: "Zonder atlas kan het examenprogramma aardrijkskunde niet worden onderwezen en getoetst." Het is voor iedere burger van groot belang om kaarten te kunnen begrijpen en gebruiken. De toepassingen van (digitale) kaarten groeit via Google Earth, remote sensing en het gebruik van drones, 3D visualisaties, augmented reality en in gaming. Ook in het nieuws verschijnen voortdurend kaarten: van uitslagen van de verkiezingen, migrantenstromen naar Europa, nieuwe vaarroutes via de Noordpool tot de locaties van aardbevingen in en rond Lombok. De kaarten en bijbehorende grafieken, diagrammen of infographics moet je wel kunnen lezen en op waarde kunnen schatten. Begrijpen hoe je informatie kunt halen uit bijvoorbeeld verschillende symbolen, de legenda of schaal leer je al vroeg bij het vak aardrijkskunde. Maar leerlingen leren meer: door kaarten te bestuderen, te vergelijken en in- en uit te zoomen, leren ze relaties te leggen en spreiding en samenhang te ontdekken. Dit draagt bij aan het ontwikkelen van een wereldbeeld.

Het niet langer toestaan van de atlas als hulpmiddel bij het centraal examen is in de ogen van het KNAG een devaluatie van het centraal examen aardrijkskunde. Met de atlas als hulpmiddel toetst het centraal examen immers essentiële atlasvaardigheden zoals kaartselectie en belooft het leerlingen voor het intelligent gebruiken van dit hulpmiddel. Zij kunnen door het selecteren en combineren van kaarten laten zien dat zij over hogere denkvaardigheden beschikken om zo tot goede antwoorden te komen.

Dit geldt zeker ook voor vragen zonder expliciete verwijzing naar de atlas. De atlas is van essentieel belang voor goed aardrijkskundeonderwijs en hoort daarom op het centraal examen thuis.

Met het verdwijnen van de atlas als hulpmiddel op het centraal examen en het niet meer op het hoogste niveau toetsen van atlasvaardigheden, dreigt een negatief effect op te treden: schoolleiding en ouders zullen minder belang hechten aan de atlas, waardoor mogelijk minder geïnvesteerd wordt in de atlas als fundamenteel leermiddel. Het gevolg hiervan is verminderde beschikbaarheid en actualiteit van atlassen in de klas. Hierdoor zijn docenten en leerlingen, door alle leerjaren heen, minder in de gelegenheid met de atlas essentiële vaardigheden aan te leren.

In de toekomst zijn er wellicht mogelijkheden om digitale atlassen in te zetten als hulpmiddel bij centraal examens, de ontwikkelingen gaan voort en dat zou verder verkend moeten worden. Daarvoor is het nu echter te vroeg. Het KNAG heeft begrip voor de argumenten van het CvTE, maar vindt dat deze niet opwegen tegen het de gevolgen van het afschaffen van de atlas op het centraal examen, en met de daarmee veranderende rol van de atlas in het aardrijkskundeonderwijs. Leerlingen en docenten worden met het nu genomen besluit de dupe van een situatie met twee goedgekeurde atlassen. Er zullen, ondanks dat de atlassen aan dezelfde voorschriften voldoen, altijd enige (detail)verschillen zijn. Net zoals er ook tussen scholen of beoordelende docenten verschillen zijn.

Ons verzoek is praktisch om te gaan met mogelijke verschillen tussen de atlassen, onderwijskundige argumenten voorrang te geven en de atlas als hulpmiddel op centraal examen te handhaven.

Wij zien uw reactie op ons verzoek met veel belangstelling tegemoet.

Met vriendelijke groeten,
namens het KNAG-bestuur

Eelko Postma
secretaris-directeur